

Newyddlen Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru

Rhifyn 3 - Hydref 2025

Institute for the Study of Welsh Estates Newsletter

Issue 3 - October 2025

Croeso

Welcome

Mae'n briodol iawn i mi ddechrau'r newyddlen hon drwy ddiolch o galon am eich holl gefnogaeth dros y misoedd diwethaf. Fel y rhan fwyaf o brifysgolion yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig, mae Bangor yn wynebu heriau ariannol sylweddol. Mewn ymateb i'r cyd-destun hwn, ym mis Mai

It's only appropriate for me to start this newsletter with a huge 'thank you' for all the support that you've provided over recent months. Like most universities in Wales and the UK, Bangor is facing significant financial challenges. In response to this context, in

cyhoeddodd Bwrdd Gweithredol y Brifysgol gynigion a gynlluniwyd i roi'r sefydliad ar sail ariannol fwy cynaliadwy. Roedd y cynigion hyn yn cynnwys dwy elfen a fyddai, o'u gweithredu, wedi peri bygythiad sylweddol i lwyddiant Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru (SYYC): yn y bôn, gwneud ein partner craidd – Archifau a Chasgliadau Arbennig Prifysgol Bangor – yn ddiangen fel ased ymchwil, diwyllianol a chymunedol, a chael gwared ar y swydd yn yr adran Hanes a ddelir gan Dr Lowri Ann Rees, sy'n hanfodol i ddatblygiad Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru.

Roeddem ni wedi ein syfrdanu'n llwyr gan y gefnogaeth a'r anogaeth a gawsom ni gan gynifer o bartneriaid, sefydliadau, unigolion a chymunedau o bob cwr o Gymru, a thu hwnt, gan gynnwys llawer iawn o ymatebion grymus i ymarfer ymgynghori ffurfiol y Brifysgol a chefnogaeth aruthrol i ddeiseb ar-lein i 'achub yr archifau', a sefydlwyd gan un o'n hymchwilyr doethuriaeth, ac a lofnodwyd gan dros 3,000 o bobl. Diolch yn fawr iawn!

Gwnaeth y gefnogaeth hon wahaniaeth enfawr. Rydym yn falch iawn bod y Bwrdd Gweithredol wedi ymateb yn gadarnhaol i'r ymgynghoriad ac wedi lliniaru'n sylweddol ar eu cynigion cychwynnol. Rydym wrth ein bodd y bydd Lowri a'i harbenigedd yn hanes ystadau Cymru, cymdeithas tîffeddiawyr a phrotestiadau gwledig yn parhau i fod yn ganolog i hunaniaeth a datblygiad Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru, a bod pob un o'r pedair swydd yn yr Archifau wedi'u cadw.

Mae bellach yn ddyletswydd ar bob un ohonom ni i barhau i eiriol dros yr elfennau hynny o'r Brifysgol yr ydym yn eu gwerthfawrogi fwyaf. Edrychwn ymlaen at adeiladu o'r fan yma i sicrhau bod hanes a diwylliant Cymru, fel y'u hymgorfforir yn Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru ac Archifau'r Brifysgol, yn cael eu meithrin fel nodweddion annatod ac unigryw o hunaniaeth Prifysgol Bangor am genedlaethau i ddod. Fel erioed, byddem yn croesawu eich sylwadau a'ch cefnogaeth yn fawr yn rhan o'r ymdrech hon.

Dr Shaun Evans

Cyfarwyddwr Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru

May the University Executive published proposals designed to place the institution on a more sustainable financial footing. These proposals featured two elements that, if enacted, would have posed a significant threat to ISWE's trajectory of success: essentially making our core partner – Bangor University Archives and Special Collections – redundant as a research, cultural and community asset, and removing the post in History held by Dr Lowri Ann Rees, who is integral to ISWE's development.

We were absolutely overwhelmed by the support and encouragement that we received from so many partners, organisations, individuals and communities from across Wales, and beyond, including very many powerful responses to the University's formal consultation exercise and tremendous support for an online petition to 'save the archives', set up by one of our doctoral researchers, that was signed by over 3,000 people. Thank you ever so much!

This support made a huge difference. We are very pleased that the University Executive responded positively to the consultation and significantly rolled back on their initial proposals. We are absolutely delighted that Lowri and her expertise in the history of Welsh estates, landed society and rural protest will remain central to ISWE's identity and development, and that all four posts in the Archives have been retained.

It is now incumbent on us all to keep making the case for those elements of the University that we value most. We look forward to building from this point to ensure that the history and culture of Wales, as embodied in ISWE and the University Archives, are nurtured as integral and distinctive features of Bangor University's identity for generations to come. As always, we would greatly welcome your input and support as part of this endeavour.

Dr Shaun Evans

Director of ISWE

Allwch chi gefnogi ein gwaith?

Can you support our work?

Ers ein sefydliad, rydym wedi elwa ar gefnogaeth ac anogaeth cymaint o unigolion a sefydliadau ledled Cymru a thu hwnt. Mae'r gefnogaeth hon yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i'n gwaith a'n huchelgeisiau ar gyfer y dyfodol.

Mae croeso i chi ymuno â ni yn ein cenhadaeth. Byddai rhoddion mawr a bach tuag at ein cynllun 'Cyfeillion Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru' yn cael eu gwerthfawrogi'n fawr. Mae eich cefnogaeth ddyngarol yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i'r hyn y gallwn ei gyflawni – gan ein helpu i fod yn fwy o ran o bethau, yn fwy egniol a chael presenoldeb mwy ystyrlon ledled Cymru.

[Cliciwch yma](#) i ddarganfod sut allwch chi roi rhodd neu ddod yn 'Gyfaill i Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru', neu mae croeso i chi gysylltu â'n Cyfarwyddwr i drafod sut allwch chi gefnogi ein datblygiad.

Diolch

From the time of our establishment, we have benefitted from the support and encouragement of so many individuals and organisations from across Wales, and beyond. This support makes a real difference to our work and ambitions for the future.

We'd welcome you to join us in our mission. Larger and smaller donations towards our 'Friends of ISWE' scheme would be greatly appreciated. Your philanthropic support makes a real difference to what we can achieve – helping us to be more engaged, more active and have a more meaningful presence throughout Wales.

[Click here](#) to find out how you can make a gift or become a 'Friend of ISWE', or feel free to contact our Director to discuss how you can support our development.

Diolch!

Llwyddiant doethurol i Dr Bethan Scorey

Rydym wrth ein bodd yn cyhoeddi y bu i'n hymchwilydd doethuriaeth Bethan Scorey lwyddo ym mis Mehefin i amddiffyn ei thraethawd ymchwil yn dwyn y teitl 'St Fagans Castle: its Architectural and Landscape History'. Hi yw chweched doethur Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru.

Mae traethawd hir Bethan yn olrhain hanes y plasty Elisabethaidd yng Nghaerdydd, sydd o arwyddocâd deublyg fel adeilad rhestredig Gradd I a chartref i Amgueddfa Hanes Genedlaethol Sain Ffagan. Mae'r traethawd yn edrych ar sawl cyfnod a disgyblaeth, gyda phenodau'n rhychwantu'r ddeuddegfed ganrif i'r ugeinfed ganrif ac adrannau cydberthynol ar bensaernïaeth, dylunio tirwedd, a pherchnogaeth.

Mae Bethan yn arbennig o falch o fod wedi tynnu sylw at ran menywod wrth lunio'r tŷ a'r gerddi, yn ogystal â'r

PhD success for Dr Bethan Scorey

We are delighted to report that in June our doctoral researcher Bethan Scorey successfully defended her thesis on 'St Fagans Castle: its Architectural and Landscape History' to become ISWE's sixth doctoral graduate.

Bethan's thesis traces the history of the Elizabethan manor house in Cardiff, which is of twofold significance as a Grade I-listed building and home to St Fagans National Museum of History. It takes a multi-period and multi-disciplinary approach, with chapters spanning the twelfth to the twentieth century and interrelated sections on architecture, designed landscape, and ownership.

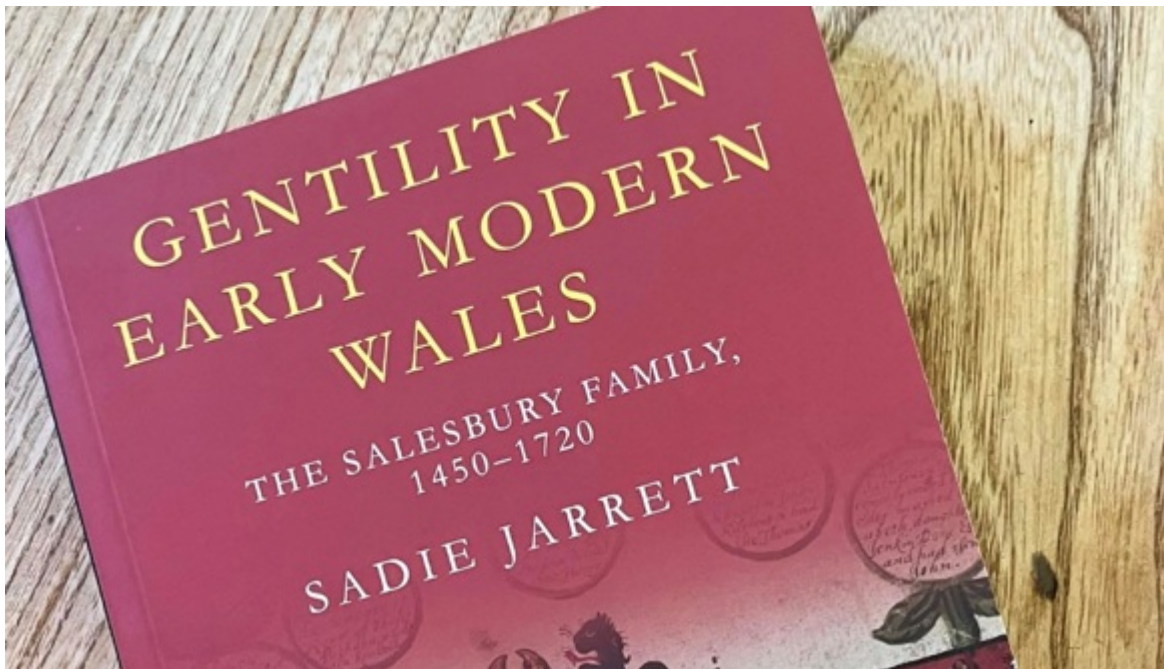
Bethan is particularly proud to have highlighted the role of women in shaping the house and gardens, as well as the links between St Fagans and the

cysylltiadau rhwng Sain Ffagan a'r gwladychwr drwg-enwog 'Clive of India'. Mae hi hefyd wedi canfod bod Sain Ffagan yn astudiaeth achos ardderchog ar gyfer ystyried themâu ehangach megis a oes unrhyw beth pensaernïol nodedig am blastai gwledig yng Nghymru, a sut yr effeithiodd y Dadeni Eidalaidd ar ddyluniad plastai gwledig yng Nghymru yn ail hanner yr unfed ganrif ar bymtheg.

Mae Bethan ar hyn o bryd yn addasu ei thraethawd hir i'w gyhoeddi ac yn edrych ymlaen at raddio. Mae hi'n parhau i fod yn rhan o dîm Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru gan weithio fel Cynorthwydd Ymchwil ac Ymgysylltu. Gallwch ddarllen mwy am gwblhau ei phroject [yma](#).

notorious coloniser 'Clive of India'. She has also found St Fagans to be an excellent case study for considering broader themes such as whether there is anything architecturally distinctive about country houses in Wales, and how the Italian Renaissance impacted on the design of country houses in Wales in the second half of the sixteenth century.

Bethan is currently adapting her thesis for publication and looking forward to graduation. She remains part of the ISWE team in her ongoing role of Research and Engagement Associate. You can read more about the completion of her project [here](#).

Gwobr Hanes Cymru i ddoethur cyntaf Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru

Welsh History Prize for ISWE's first doctoral graduate

Rydym mor falch o rannu'r newyddion bod ein doethur cyntaf erioed, Dr Sadie Jarrett, a gwblhaodd ei doethuriaeth gyda Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru yn 2017-2021, wedi derbyn Gwobr Hanes Cymru Francis Jones 2024 am ei llyfr *Gentility in Early Modern Wales: The Salesbury Family, 1450-1720*.

Cyflwynir y wobwr fawreddog hon yn flynyddol gan Goleg Yr Iesu, Rhydychen, am waith llenyddiaeth am hanes Cymru, ac fe'i rhoddir ar argymhelliad panel o feirniaid sydd, rhyngddynt, ag arbenigedd yng nghyfnodau a themâu allweddol Hanes Cymru.

Mae llyfr Sadie, a gyhoeddwyd gan Wasg Prifysgol Cymru, yn seiliedig ar ei hymchwiliad doethuriaeth yn Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru ac ymchwil ôl-ddoethurol ym Mhrifysgol Caerdydd a Choleg y Frenhines, Rhydychen. Mae'n olrhain hanes teulu'r Salesbury o Rhug a Bachymbyd o'r bedwaredd ganrif ar ddeg i'r ddeunawfed ganrif, ac mae wedi gwneud cyfraniad sylweddol at hanesyddiaeth Cymru.

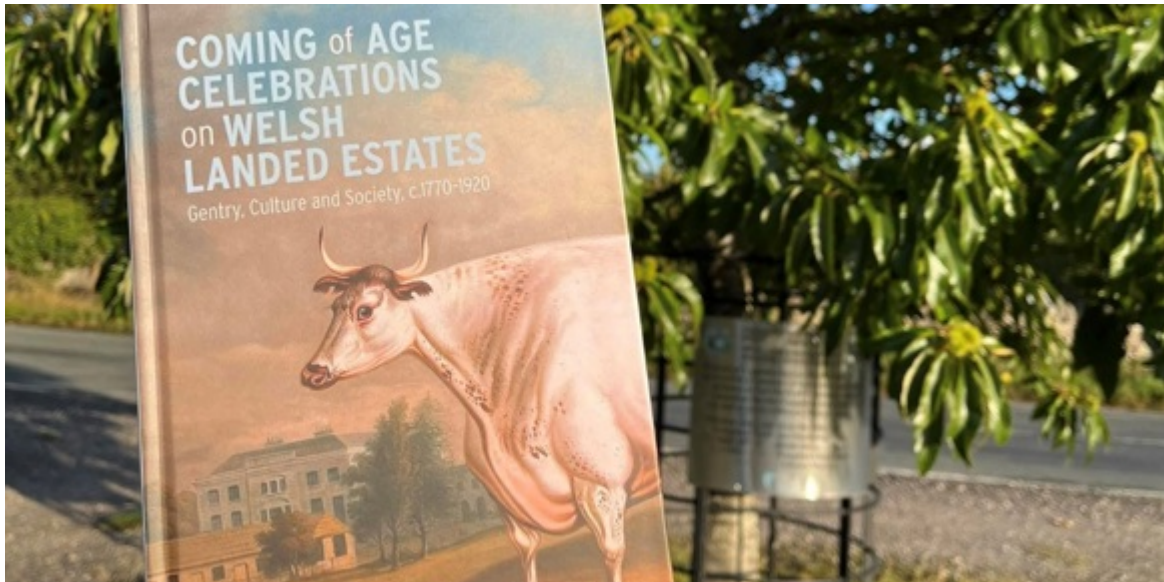
Gallwch ddarllen mwy am lwyddiant Sadie yn ein postiad [blog diweddar](#). Rydym ni i gyd mor falch ohonot ti,

We are so pleased to share the news that Dr Sadie Jarrett, who undertook her PhD with ISWE in 2017-2021 and was our first ever doctoral graduate, has been awarded the 2024 Francis Jones Welsh History Prize for her book *Gentility in Early Modern Wales: The Salesbury Family, 1450-1720*.

This prestigious award is presented annually by Jesus College, Oxford, for a work of Welsh historical literature, and is made on the recommendation of a panel of judges who, between them, have expertise in the key periods and themes of Welsh History.

Sadie's book, published by the University of Wales Press, is based on her doctoral research at ISWE and postdoctoral research at Cardiff University and The Queen's College, Oxford. It traces the history of the Salesbury family of Rhug and Bachymbyd from the fourteenth to the eighteenth century, and has made a significant contribution to the historiography of Wales.

You can read more about Sadie's success in our [recent blog post](#). We are all ever so proud of you,

Dadansoddi Dathliadau Dod i Oed mewn llyfr newydd

Coming of Age Celebrations analysed in new book

Rydym wrth ein bodd yn cyhoeddi llyfr newydd Dr Shaun Evans, sef *'Coming of Age Celebrations on Welsh Landed Estates: Gentry, Culture and Society, c.1770-1920'*.

Roedd dathliadau dod i oed yn ddigwyddiadau nodedig yn hanes teuluoedd bonedd ac i gymdeithas leol, gan nodi'r achlysur pan ddoi etifedd neu etifeddes ystâd i gyflawn oed, sef un ar hugain oed, gyda'r dybiaeth y byddent yn y pen draw yn etifeddu'r tir ynghyd â'r holl freintiau a chyfrifoldebau sy'n gysylltiedig â'i berchnogaeth. Dathlwyd cannoedd o'r achlysuron llinachol hyn gydag asbri mawr yng Nghymru o ddiwedd y ddeunawfed ganrif a thrwy'r bedwaredd ganrif ar bymtheg 'hir', gan gynnwys niferoedd mawr yn cymryd rhan mewn amrywiaeth o ddathliadau cyhoeddus; maent yn darparu tystiolaeth ddiddorol ar gyfer deall deinameg gymdeithasol a diwylliannol cymunedau ystadau mewn amgylchedd sy'n newid yn gyflym.

Mae'r llyfr yn darparu'r astudiaeth gynhwysfawr gyntaf o'r digwyddiadau hyn, gan archwilio eu datblygiad, eu diben a'u harwyddocâd. Mae'n ystyried rhan bonheddwyr ac uchelwyr yn eu cymunedau, pam roedd ystadau tiriog yn rhan annatod o gymdeithas Cymru, a sut roeddent yn cyfrannu at gymeriad a phrofiad lle, at y dirwedd, ac at gysylltiadau rhwng tîrfeiddianwyr a thenantiaid. At ei gilydd, mae'n ailasesu'r dehongliadau sy'n dal i fod yn gyffredin o dirfeddiannwr Seisnigedig, elitaidd, estron ac absennol heb unrhyw gysylltiad â nac ystyriaeth i gymunedau, diwylliant nac ymwybyddiaeth Cymru yn y ddwy ganrif cyn y gwerthu a'r darnio mawr ar eu plastai a'u hystadau ar ddechrau canol yr ugeinfed ganrif.

Mae'r llyfr ar gael i'w brynu gan Boydell & Brewer [yma](#). Defnyddiwch y cod disgownt BB135 i arbed 35% a chadwch lygad am hysbysebion digwyddiadau lansio drwy gydol yr hydref a'r gaeaf.

We are delighted to announce the publication of Dr Shaun Evans's new book on *Coming of Age Celebrations on Welsh Landed Estates: Gentry, Culture and Society, c.1770-1920*.

Coming of age celebrations were landmark events in the annals of gentry families and for local society, marking the occasion when the heir or heiress to an estate attained their majority at the age of twenty-one, with an assumption that they would eventually inherit the land together with all the privileges and responsibilities attached to its proprietorship. Hundreds of these lively dynastic occasions were celebrated in Wales from the late eighteenth through the 'long' nineteenth century, involving masses of participants in an array of public festivities; they provide fascinating evidence for understanding the social and cultural dynamics of estate communities in a rapidly changing environment.

The book provides the first comprehensive study of these events, examining their development, purpose and significance. It considers the role that gentry and aristocracy played in their communities, why landed estates were an integral part of Welsh society, and how they contributed to the character and experience of place, landscape and landowner-tenant relations. Overall, it offers a reassessment of still-prevalent interpretations of an anglicised, alien and absentee landowning elite bearing no connection with or consideration for Welsh communities, culture and consciousness in the two centuries prior to the mass sale and breakup of their country houses and estates in the early-mid twentieth century.

The book is available to purchase from Boydell & Brewer [here](#). Please use discount code BB135 for a 35% saving and look out for the advertisement of launch events across the autumn and winter.

Cofnodion am y Nannau a Maesyneuadd ar gyfer Archifau'r Brifysgol

Nannau and Maesyneuadd deposit for University Archives

Ym mis Mehefin roedd yn bleser croesawu Miles a Kim Wynn Cato i Brifysgol Bangor. Mae Miles, sy'n arbenigwr blaenllaw ar Hanes Celf Cymru ac sy'n gefnogol o Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru ers blynyddoedd maith, wedi rhoi detholiad hyfryd o gofnodion yn ymwneud â hanes ystadau Maesyneuadd a Nannau yn Sir Feirionnydd i Archifau a Chasgliadau Arbennig y Brifysgol.

Derbyniodd Archifydd y Brifysgol, Elen Wyn Simpson, y cofnodion hyn yn ddiolchgar ar ran y Brifysgol.

Dros y blynyddoedd nesaf byddwn yn ceisio catalogio'r cofnodion hyn a'u gwneud ar gael ar gyfer ymchwil. Mae gan Brifysgol Bangor gasgliadau sylweddol eisoes sy'n ymwneud ag ystadau'r Nannau a Maesyneuadd.

Diolch yn fawr iawn i Miles a Kim am eu haelioni a'u cefnogaeth.

In June it was a pleasure to welcome Miles and Kim Wynn Cato to Bangor University. Miles, who is a leading expert on Welsh Art History and longstanding supporter of ISWE, kindly deposited with the University Archives and Special Collections a lovely selection of records relating to the history of the Maesyneuadd and Nannau estates in Merionethshire.

University Archivist Elen Wyn Simpson gratefully received these records on behalf of the University.

Over the coming months we'll be looking to catalogue these records and make them available for research. Bangor University already holds substantial collections relating to the Nannau and Maesyneuadd estates.

A huge thank you to Miles and Kim for their generosity and support.

Cronfa Bangor yn cefnogi gweithdy ar gyfer carfan doethurol SYYC

Bangor Fund supports Gregynog workshop for ISWE doctoral cohort

Ym mis Mehefin, daeth carfan doethurol a graddedigion doethurol Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru ynghyd yn Neuadd Gregynog yn Sir Drefaldwyn ar gyfer gweithdy deuddydd a oedd yn cynnwys sesiynau hyfforddi a chyfnewid gwybodaeth gwerthfawr.

Cyflwynwyd sesiynau hyfforddi gan Dr Shaun Evans, Dr Lowri Ann Rees a Dr Mari Wiliam ar bynciau fel ysgrifennu crynodebau ar gyfer papurau cynhadledd, paratoi ar gyfer eich arholiad llafar, a chyhoeddi fel ffordd o ledaenu ymchwil. Arweiniwyd sesiynau cyfnewid gwybodaeth gan ymgeiswyr doethurol cyfredol ar bynciau mor amrywiol â defnyddio cofnodion plwyf a maenoriau fel ffynonellau cynradd, dulliau rhyngddisgyblaethol, moeseg wrth gynnal cyfweiliadau llafar, a 'darllen archifau fel nofelydd'. Roedd cyfle hefyd i glywed gan raddedigion doethurol y Sefydliad, Dr Kayla Jones, Dr Matthew Rowland a Dr Mary Oldham, am eu gyrfaedd ar ôl cael eu doethuriaeth.

Gwnaed y gweithdy yn bosibl diolch i grant gan Gronfa Bangor, sy'n cynnwys rhoddion gan gyn-fyfyrwyr Prifysgol Bangor, ac rydym yn ddiolchgar iawn am eu cefnogaeth.

In June, ISWE's doctoral and doctoral graduate cohort came together at Gregynog Hall in Montgomeryshire for a two-day workshop which included valuable training and knowledge exchange sessions.

Training sessions were delivered by Dr Shaun Evans, Dr Lowri Ann Rees and Dr Mari Wiliam on topics such as writing conference paper abstracts, preparing for your *viva voce* examination, and publication as a means of disseminating research. Knowledge exchange sessions were led by current doctoral candidates on such varied topics as using parish and manorial records as primary sources, interdisciplinary methodologies, ethics when conducting oral interviews, and 'reading archives like a novelist'. There was also an opportunity to hear from ISWE doctoral graduates Dr Kayla Jones, Dr Matthew Rowland and Dr Mary Oldham on their careers post-PhD.

The workshop was made possible thanks to a grant from The Bangor Fund, which is made up from Bangor University alumni donations, and we are most grateful for their support.

Anrhyddedd o Brifysgol Bangor i gyn-Lyfrgellydd Cenedlaethol Cymru

Bangor University honour for former National Librarian of Wales

Rydym wrth ein bodd bod cyfraniad yr Athro Pedr ap Llwyd i ddiwylliant a threftadaeth Cymru wedi cael ei gydnabod gan Brifysgol Bangor gyda gradd er anrhyddedd yn ystod seremonïau graddio'r haf. Mae Pedr yn gyn Brif Weithredwr a Llyfrgellydd Cenedlaethol Llyfrgell Genedlaethol Cymru, yn Gymrawd Cymdeithas Ddysgedig Cymru, yn gyfarwyddwr anweithredol Coleg Cymraeg Cenedlaethol, yn aelod o Orsedd yr Eisteddfod Genedlaethol ac yn aelod o bwyllgor Cymru ar gyfer Cronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol.

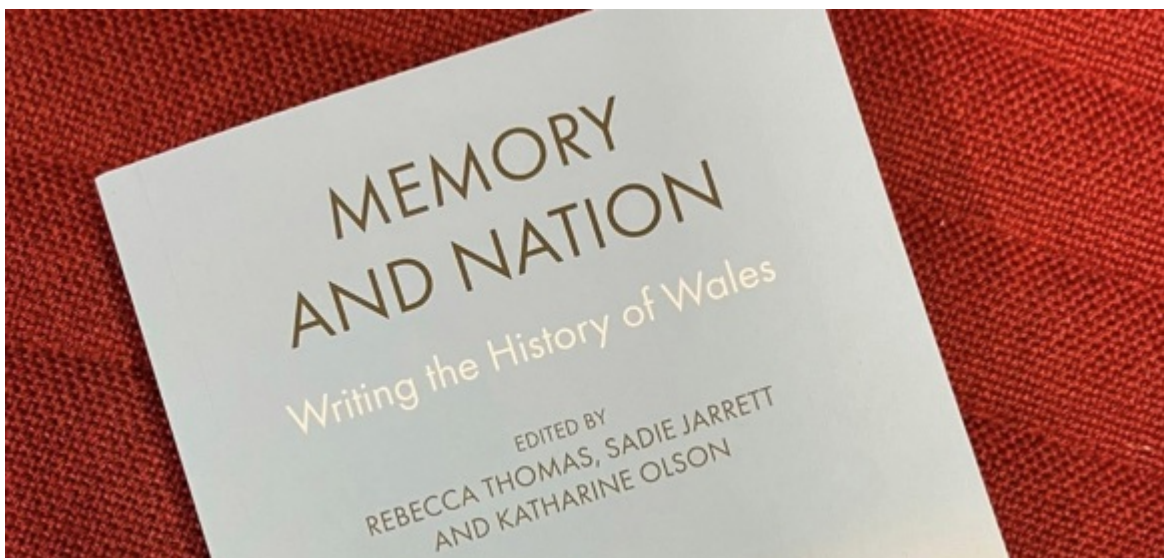
Mae Pedr yn un o raddedigion Prifysgol Bangor (BA Cymraeg 1983, Diploma Gweinyddu Archifau 1984, MA Gweinyddu Archifau 2002), ac mae'n angerddol dros wneud treftadaeth, diwylliant a gwybodaeth yn hygyrch i unigolion a chymunedau.

Llongyfarchwn Pedr yn gynnes ar ennill ei radd.

We are delighted that Prof. Pedr ap Llwyd's contribution to Welsh culture and heritage was recognised by Bangor University with an Honorary Degree during the summer graduation ceremonies. Pedr is former Chief Executive and National Librarian of the National Library of Wales, a Fellow of the Learned Society of Wales, non-executive director of Coleg Cymraeg Cenedlaethol, a member of the National Eisteddfod's Gorsedd and Wales committee member for the National Lottery Heritage Fund.

A Bangor University graduate (BA Welsh 1983, Dip. Archive Administration 1984, MA Archive Administration 2002), he is passionate about making heritage, culture and knowledge accessible to individuals and communities.

We warmly congratulate Pedr on the award of his degree.

Cyfrl Hanes Cymru newydd i'r Athro Huw Pryce

Yr haf hwn gwelwyd cyhoeddi *Memory and Nation: Writing the History of Wales*. Mae'r gyfrl wedi'i chysegru i'r Athro Huw Pryce ac mae'n cynnwys casgliad rhyfeddol o helaeth o draethodau, gan lawer o haneswyr, wedi'u hysbrydoli gan ei gyfraniadau amrywiol at astudiaeth Hanes Cymru.

Mae'r casgliad wedi'i gyd-olygu gan Dr Sadie Jarrett, doethur cyntaf Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru, y goruchwyliwyd ei doethuriaeth gan yr Athro Pryce, ynghyd â Dr Rebecca Thomas a Dr Katharine Olson.

Mae'n cynnwys cyfraniad gan Dr Shaun Evans o dan y teitl 'Antiquarianism, Ancestry and "Ancient Britons": Welsh Historical Consciousness, Cultural Patronage and the Identity of the Gentry c.1800-1920', sy'n ailasesiad o ymwneud perchnogion tir â mynegiant diwylliannol a hanesyddol o Gymreictod dros y bedwaredd ganrif ar bymtheg.

Mae'r gyfrl yn gydnabyddiaeth hyfryd o gyfraniad aruthrol Huw i ysgolheictod Cymru ac yn dyst i'r ysbrydoliaeth a'r gefnogaeth y mae wedi'i darparu – ac yn dal i'w darparu i lawer ohonom.

Mae'r llyfr ar gael i'w brynu gan [Wasg Prifysgol Cymru](#).

New Welsh History Volume for Prof. Huw Pryce

This summer saw the publication of *Memory and Nation: Writing the History of Wales*. The volume is dedicated to Prof. Huw Pryce and contains a wonderfully expansive collection of essays, from many historians, inspired by his various contributions to the study of Welsh History.

The collection is co-edited by Dr Sadie Jarrett, ISWE's first doctoral graduate, whose PhD was supervised by Prof. Pryce, together with Dr Rebecca Thomas and Dr Katharine Olson.

It features a contribution by Dr Shaun Evans on 'Antiquarianism, Ancestry and "Ancient Britons": Welsh Historical Consciousness, Cultural Patronage and the Identity of the Gentry c.1800-1920', which provides a reassessment of landowner engagements with cultural and historical expressions of Welshness over the nineteenth century.

The volume is a lovely recognition of Huw's immense contribution to Welsh scholarship and testament to the inspiration and support he has provided – and continues to provide to many of us.

The book is available to purchase from the [University of Wales Press](#).

Ymddeoliad hapus i Stephen Rees

Ers dros ddegawd, mae Stephen Rees, Darlithydd mewn Cerddoriaeth, wedi bod yn un o gefnogwyr ac eiriolwyr mwyaf brwd Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru ym Mhrifysgol Bangor.

Retirement wishes for Stephen Rees

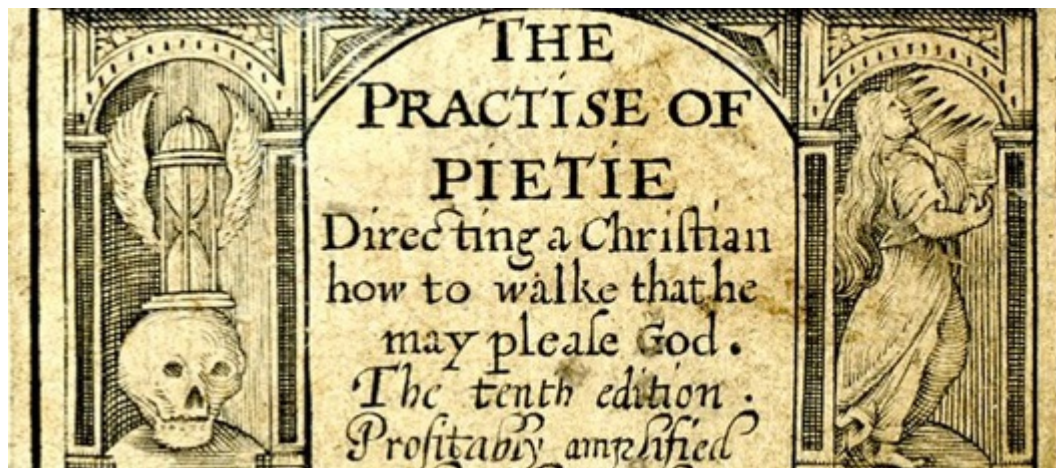
For more than a decade, Stephen Rees, Lecturer in Musicology, has been one of ISWE's keenest supporters and advocates within Bangor University.

Mae Stephen yn arbenigwr yng ngherddoriaeth draddodiadol Cymru ac yn berfformiwr gwych. Bu'n rhan o sawl menter Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru dros y blynyddoedd, gan gynnwys gweithdy ysgogol ar noddi cerddoriaeth a pherfformio ym mhlastai Cymru a gynhaliwyd ar y cyd â'r project Treftadaeth Sain a ariannwyd gan AHRC, a chyfraniad perfformiadol bythgofiadwy ar ganu'r ffidil yn Ynys Môn yn y ddeunawfed ganrif, a gyflwynwyd yn ein Cynhadledd Flynyddol yn 2017 ym Mhlas Cadnant, ar y cyd â'i gyfaill mawr, y diweddar Huw Roberts.

Dymunwn y gorau i Stephen ar ei ymddeoliad. Diolchwn iddo am ei gefnogaeth a'i anogaeth ddiysgog, ac edrychwn ymlaen at archwilio cyfleoedd yn y dyfodol ar gyfer cydweithio.

An expert in the traditional music of Wales and a brilliant performer, Stephen has been involved in several ISWE initiatives over the years, including a stimulating workshop on 'Musical Patronage and Performance in the Welsh Country House' held in conjunction with the AHRC-funded Sound Heritage project, and an unforgettable performance-centric contribution on fiddle playing in eighteenth-century Anglesey, delivered at our 2017 Annual Conference at Plas Cadnant, in conjunction with his great friend, the late Huw Roberts.

We wish Stephen all very best for his retirement, thank him for his unwavering support and encouragement, and look forward to exploring future opportunities for collaboration.

Myfyriwr israddedig yn archwilio hanes cynnar Plas Newydd

Undergraduate student explores early history of Plas Newydd

Ym mis Mai roeddem yn falch iawn o rannu [erthygl ar ein gwefan](#) gan Tomos Cahill, myfyriwr israddedig sy'n astudio Hanes Canoloesol a Modern Cynnar ym Mhrifysgol Bangor.

Mae'r erthygl yn archwilio bywyd Dr Lewis Bayly (tua 1575-1631), clerigwr yn Eglwys Loegr a benodwyd yn gaplan i'r Brenin Iago I ac yn ddiweddarach yn Esgob Bangor. Roedd gwaith arloesol Bayly, *The Practice of Piety*, yn un o destunau allweddol Protestaniaeth yr ail ganrif ar bymtheg. Daeth yn un o destunau allweddol y meddylfryd Piwritanaidd a chafodd ei ailgyhoeddi 74 gwaith.

Ar hyn o bryd mae Tomos yn cael ei gyflogi gan yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol fel croesawydd ym Mhlas Newydd yn Ynys Môn, ac mae ei erthygl yn tynnu sylw at gyfraniad sylweddol Dr Lewis Bayly i'r tŷ. Lewis oedd y cyntaf i wneud ychwanegiadau mawr at neuadd-dy canoloesol gwreiddiol Llwyn-y-Moel ac ef oedd yn gyfrifol am ei ailenwi'n 'Plas Newydd'. Wyr Bayly a aeth ati i'w drawsnewid i'r tŷ Neo-Gothig rydym ni'n gyfarwydd ag ef heddiw.

Diolch i ti Tomos am rannu dy ymchwil gyda ni!

In May we were very pleased to share an article by Tomos Cahill, undergraduate student of Medieval and Early Modern History at Bangor University, [on our website](#).

The article explores the life of Dr Lewis Bayly (c.1575-1631), the Church of England clergyman who was appointed chaplain to King James I and later Bishop of Bangor. Bayly's seminal work, *The Practice of Piety*, was one of the key texts of seventeenth-century Protestantism, became 'one of the key texts of Puritan thought' and was republished a remarkable 74 times.

Tomos is currently employed by the National Trust as a House Welcomer at Plas Newydd in Anglesey, and his article highlights the significant contribution of Dr Lewis Bayly to the house. Lewis was the first to make major additions to the original, medieval hall-house of Llwyn-y-Moel and was responsible for re-naming it 'Plas Newydd' ('New Manor'). It was Bayly's grandson who proceeded to transform it into the Neo-Gothic house we are familiar with today.

Thank you Tomos for sharing your research with us!

Baneri naidlen newydd i arddangos hunaniaeth SYYC

New pop-up banners to showcase ISWE's identity

Yn ein cylchlythyr blaenorol, bu inni sôn am gyflwr truenus ein baneri naidlen ffyddlon sydd wedi darparu cefndir i'n holl ddigwyddiadau a chynadleddau cyhoeddus dros y degawd diwethaf.

In our previous newsletter we reported on the sad demise of our faithful pop-up banners that have provided a backdrop for all our public events and conferences over the last decade.

Mae gennym ni faneri newydd nawr, sydd, gobeithio, yn tystio i ddiben ein canolfan ymchwil. Dewch draw i'n digwyddiadau yn y dyfodol i'w gweld a gadewch i ni wybod beth yw eich barn.

We now have a new set, which we hope reflects what our research centre is all about. Do come along to our future events to see them and let us know what you think.

Gan ein partneriaid

From our partners

Arddangosfa 'Dim Celfyddyd Gymreig' yn Archwilio Diwylliant Gwledol Plastai Gwledig Cymru

'No Welsh Art' Exhibition Probes Visual Culture of the Welsh Country House

Wedi'i churadu gan yr hanesydd celf Peter Lord sy'n gyfaill i Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru, fe wnaeth yr arddangosfa ddiweddar hon yn Llyfrgell Genedlaethol Cymru wrthbrofi unwaith ac am byth yr hen ragfarn nad oes yna gelfyddyd Gymreig. Roedd yr arddangosfa'n cyfuno tua 150 o ddarnau o gasgliad preifat sylweddol Lord, llawer ohonynt ar ddangos am y tro cyntaf, gyda thua 100 o ddarnau o'r Casgliad Celf Cenedlaethol a gedwir gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru.

Ym mis Mehefin anfonwyd ein Cynorthwydd Ymchwil ac Ymgysylltu Bethan Scorey i ymweld â'r arddangosfa, lle cafodd gyfle i gyfarfod â Peter. O ddiddordeb arbennig i ni yn Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru oedd yr adran o'r arddangosfa ynghylch nawdd teuluoedd bonedd Cymru, ac yn ei [phostiad blog](#). Mae Bethan yn disgrifio'r hyn a oedd gan yr adran hon i'w ddweud am hunaniaeth y teuluoedd bonedd hyn, bywydau mewnol uchelwyr Cymru, a'u plastai gwledig. Prif amcan Peter oedd dangos nad oedd nawdd uchelwyr Cymru yn rhywbeth un dimensiwn yn unig; yn ogystal â phortreadau 'cymdeithas uchelwrol' gan beintwyr o fri rhyngwladol, roeddent hefyd yn frwd dros gomisiynu gwaith gan beintwyr o Gymry a oedd wedi hyfforddi yn Llundain a chrefftwyr lleol. Mae'r blog hefyd yn crybwyll y ffaith o beintio tirweddau a theithio yng Nghymru yn ail hanner y ddeunawfed ganrif ac fel y manteiswyd yn ariannol ar enw uchelwyr Cymru drwy fasgynhyrchu ysgythriadau ac arwyddion tafarndai.

Y Parc Cenedlaethol yn gohirio Arwerthiant Plas Tan-y-Bwlch

Rydym yn falch o glywed bod Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri yn bwriadu cyflwyno cais am gyllid i Gronfa Dreftadaeth y Loteri Genedlaethol am £10m i drawsnewid Plas Tan y Bwlch ger Blaenau Ffestiniog o ganolfan astudio i'w pencadlys, yn ogystal â safle cymysg ei ddefnydd gyda swyddogaethau addysgol a chymunedol. Byddai'r cynnig hwn hefyd yn sicrhau mynediad agored parhaus i'r coetir hynafol 59 erw o amgylch y tŷ, sydd wedi'i ddynodi'n ardd Gradd II* o ddiddordeb hanesyddol arbennig a safle o ddiddordeb gwyddonol.

Daw'r newyddion da hwn ar ôl i Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri roi'r tŷ ar werth ym mis Awst y llynedd oherwydd costau rhedeg afresymol. Cododd hyn wrychyn y gymuned leol, a oedd yn wynebu colli mynediad i'r coetir. Adeiladwyd y tŷ presennol ym Mhlas Tan y Bwlch yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg gan deulu'r Oakeley gydag elw o'r chwareli llechi.

Deunydd am Ystad Llwydiarth Esgob i Archifdy Môn

Rydym yn falch o glywed bod Archifdy Môn wedi cael pentwr enfawr o weithredoedd teitl, ewyllysiau a thestamentau olaf drafft, a dogfennau eraill o ystâd Llwydiarth Esgob yn Llannerch-y-medd. Mae'r cofnodion hyn yn gysylltiedig â gweithgareddau'r teulu Prichard, hen deulu bonedd a oedd yn cynnal practis cyfreithwyr llwyddiannus ac yn gwasanaethu fel asiantau tir i ystadau amlwg Ynys Môn.

Ym mis Gorffennaf 2024, cysylltodd Tom Bowen ag Archifdy Môn i fynd i'w fferm, Llwydiarth Esgob, Llanerchymedd ac edrych ar rai gweithredoedd a oedd wedi'u cadw yn un o'r adeiladau allanol. Pan gyrhaeddodd ni, darganfuasom gasgliad enfawr o ewyllysiau a gweithredoedd drafft gan berthnasau Mr Bowen, sef y teulu Prichard, a oedd yn gyfreithwyr, asiantau tir a boneddigion ac wedi byw yno ers dros ddau gan mlynedd. Bydd y blog hwn yn canolbwyntio ar y 321 ewyllys gyda 273 o eitemau o ohebiaeth gysylltiedig. Dydw i ddim wedi cyfrif y gweithredoedd eto!

Curated by art historian and friend of ISWE, Peter Lord, this recent exhibition at the National Library of Wales disproved the longstanding myth that there is "no Welsh art" once and for all. It combined around 150 pieces from Lord's substantial private collection, many of which were on display for the first time, with around 100 pieces from the National Art Collection held by the National Library of Wales.

In June we sent our Research and Engagement Associate Bethan Scorey to visit the exhibition, where she had the opportunity to meet with Peter. Of particular interest to us at ISWE was the section of the exhibition dedicated to Welsh gentry patronage, and in [her blog post](#). Bethan describes what this section had to say about gentry identities, the inner lives of the Welsh gentry, and their country houses. Peter's main objective was to show that Welsh gentry patronage was not just one-dimensional; that as well as 'high society' portraits by internationally-renowned painters, they were also actively commissioning work by Welsh painters who had trained in London and local artisans. The blog also touches on the fashion for landscape painting and travel in Wales in the latter half of the eighteenth century and commodification of the Welsh gentry in mass-produced engravings and pub signs.

Plas Tan-y-Bwlch Sale Paused by National Park

We are pleased to learn that Eryri National Park Authority are planning on submitting a funding application to the National Lottery Heritage Fund for £10m to transform Plas Tan y Bwlch near Blaenau Ffestiniog from a study centre into their headquarters, as well as a mixed-use site with educational and community functions. This proposal would also ensure continued open access to the 59-acre ancient woodland surrounding the house, which is designated as a Grade II* garden of special historic interest and a site of scientific interest.

This welcome news comes after Eryri National Park Authority put the house up for sale in August last year because of prohibitive running costs. This prompted outcry from the local community, who faced losing access to the woodland. The present house at Plas Tan y Bwlch was built in the nineteenth century by the Oakeley family with proceeds from slate quarrying.

Llwydiarth Esgob deposit for Anglesey Archives

We are pleased to learn that Anglesey Archives has acquired a huge deposit of title deeds, draft last will and testaments, and other documents from the Llwydiarth Esgob estate in Llannerch-y-medd. These records are associated with the activities of the Prichard family, long-standing gentry who operated a successful solicitors practice and served as land agents to prominent Anglesey estates.

Back in July 2024 Anglesey Archives was approached by Tom Bowen to go to his farm, Llwydiarth Esgob, Llanerchymedd and look at some deeds stored in one of the outbuildings. When we arrived, we discovered a huge collection of draft wills and deeds from Mr Bowen's relations the Prichard family, solicitors, land agents and gentry based there for over two hundred years. This blog will focus on the 321 wills with 273 items of associated correspondence. I haven't counted the deeds yet!

You can find out more about these records on the [Oriel Môn blog](#).

New History of Nanteos from Gerald Morgan

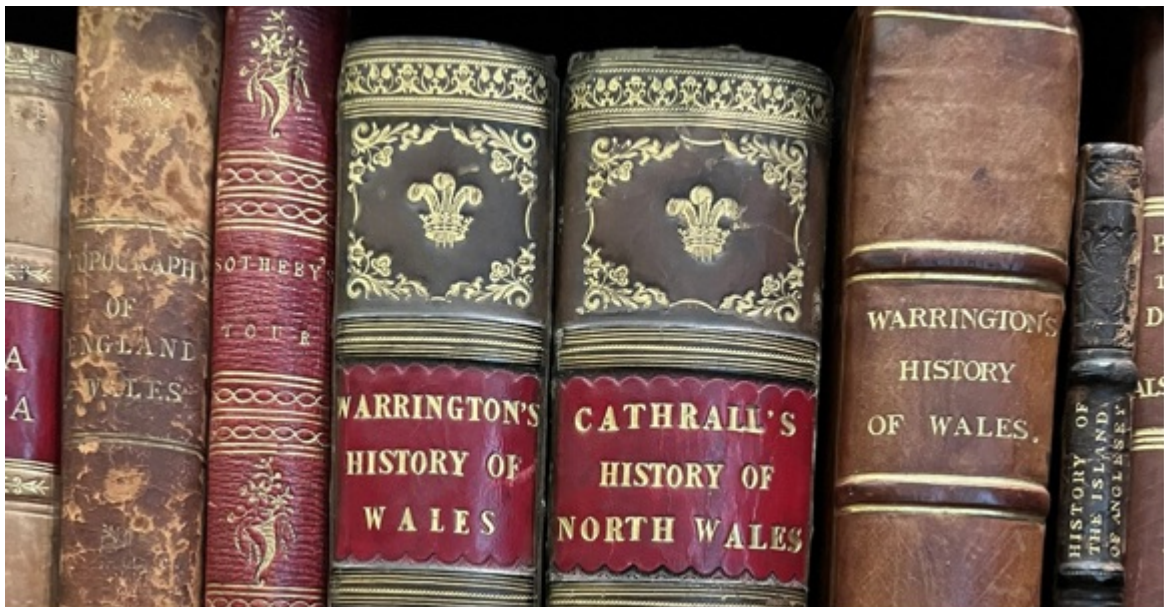
We are thrilled to learn that Gerald Morgan has written another volume on the history of the Nanteos Estate near Aberystwyth, which happens to be his 25th book! [The](#)

Gallwch ddysgu mwy am y cofnodion hyn ar [flog Oriel Môn](#).

Hanes Newydd Nanteos gan Gerald Morgan

Rydym wrth ein bodd yn clywed bod Gerald Morgan wedi ysgrifennu cyfrol arall ar hanes Ystâd Nanteos ger Aberystwyth, sy'n digwydd bod ei bumed llyfr ar hugain! Mae *The Powells of Nanteos*, a [gyhoeddir gan Y Lolfa](#) yn olrhain hanes teulu'r Powelliad o Nanteos dros bum canrif, o 1589-1954. Diddordeb mawr Gerald Morgan yw sut yn union y daeth y teulu 'cyffredin' hwn i fod yn berchen ar yr ystâd fawr, 30,000 erw, yn y ddeunawfed ganrif. Mae pennod gyfan wedi'i chysegru i George Powell (1842-1882), esthetydd, bardd, cerddor a theithiwr y mae Gerald Morgan yn ei ddisgrifio fel 'y mwyaf diddorol o'i ddosbarth yng Nghymru' a oedd â chysylltiad diddorol â Gwlad yr Iâ. Mae hwn yn gydymaith derbyniol iawn i gyfrol a olygodd Gerald yn 2012 o'r enw *Nanteos: A Welsh House and its Families*, ac yn gyfraniad arwyddocaol arall i astudiaethau ynghylch ystadau a phlastai gwledig yng Nghymru. Mae amseriad y cyhoeddiad hwn yn arbennig o ingol, gan fod dyfodol Plas Nanteos, sydd wedi'i restru'n adeilad Gradd I, yn parhau i fod yn ansicr yn dilyn ei gau fel gwesty y llynedd.

[Powells of Nanteos, published by Y Lolfa](#) traces the history of the Powell family of Nanteos across five centuries, from 1589-1954. Morgan is particularly interested in exactly how this 'ordinary' family came to own the great, 30,000-acre estate in the eighteenth century. An entire chapter dedicated to George Powell (1842-1882), an aesthete, poet, musician and traveller whom Morgan describes as 'the most interesting of his class in Wales' who had an interesting connection with Iceland. This is a welcome companion to Gerald's 2012 edited volume entitled *Nanteos: A Welsh House and its Families* and another significant contribution to the study of estates and country houses in Wales. The timing of this publication is particularly poignant, as the future of Grade I-listed Plas Nanteos remains uncertain following its closure as a hotel last year.

Mwy ar gyfer eich llyfrgell

More for your library

Mae'r Athrawon Miles Taylor a Christopher Ridgeway (golygyddion) wedi cyhoeddi'n ddiweddar *The British Aristocracy and the Modern World*, casgliad eang ei gwmpas o draethodau sy'n nodi 35 mlynedd ers cyhoeddi llyfr arloesol Syr David Cannadine *Decline and Fall of the British Aristocracy* (1990), ac yn ymateb i'r llyfr hynod hwnnw. Mae'r gyfrol yn cynnwys pennod gan Dr Shaun Evans ar 'Wales and the Country House: Reflections on Decline, Loss and Renewal' (yn seiliedig ar [ddarlith](#) a draddodwyd i Gymdeithas y Cymmrodorion yn 2022) ochr yn ochr â chyfraniadau gan yr Athro Annie Tindley am yr Alban a'r Athro Terence Dooley am yr Iwerddon. Mae rhagor o fanylion a gwybodaeth am brynu [ar gael gan Wasg Prifysgol Lerpwl](#).

Hoffem longyfarch Dr Ffion Mair Jones ar gyhoeddi *Thomas Pennant: Cysylltiadau Cymreig*, sy'n dadansoddi cysylltiadau, dylanwadau a gwaddol Cymreig Thomas

Profs. Miles Taylor and Christopher Ridgeway (eds.) have recently published *The British Aristocracy and the Modern World*, a wide-ranging collection of essays that marks and responds to the 35th anniversary of the publication of Sir David Cannadine's seminal *Decline and Fall of the British Aristocracy* (1990). The volume features a chapter by Dr Shaun Evans on 'Wales and the Country House: Reflections on Decline, Loss and Renewal' (based on a [lecture](#) delivered to the Cymmrodorion Society in 2022) which is positioned alongside contributions from Prof. Annie Tindley and Prof. Terence Dooley on Scotland and Ireland respectively. Further details and purchase information are [available from Liverpool University Press](#).

We would like to congratulate Dr Ffion Mair Jones on the publication of *Thomas Pennant: Cysylltiadau Cymreig*, a Welsh-language study which analyses

Pennant. Mae'r llyfr [ar gael i'w brynu gan Wasg Prifysgol Cymru](#). Llongyfarchiadau Ffion!

Mae'r Athro Lloyd Bowen wedi gwneud cyfraniad pwysig arall i hanesyddiaeth Cymru'r cyfnod modern cynnar gyda chyhoeddi *The Trials of Edward Vaughan: Law, Civil War and Gentry Faction in Seventeenth-Century Britain, c.1596–1661*. Mae'r llyfr yn canolbwyntio ar ystâd Llwydiarth, a'i hetifeddiaeth ddadleuol, ac yn rhoi cipolwg diddorol ar gymdeithas a diwylliant uchelwyr Sir Drefaldwyn yn yr ail ganrif ar bymtheg. Mae'r llyfr yn un Mynediad Agored ac [ar gael i'w brynu gan Wasg Prifysgol Cymru](#).

Mae llyfr y Dr David Stephenson *Heirs to the Princes: The Welsh Administrative Elite, from the Edwardian Conquest to the Black Death* yn addo cyfoethogi ymhellach ein dealltwriaeth o yrfaoedd swyddogaethol, arweinyddiaeth filwrol a byd gwleidyddol bonedd Cymru yn ystod y cyfnod canoloesol diweddarach, gan olrhain gweinyddiaeth cymunedau lleol Cymru o Oes y Tywysogion hyd at y cyfnod wedi'r goncwest a gwrthryfel Owain Glyndŵr. Mae'r llyfr [ar gael i'w brynu gan Wasg Prifysgol Cymru](#).

Rydym hefyd wrth ein bodd yn gweld lansio *Mistress: A History of Women and their Country Houses*, gan Ruth Larsen ac Anthony Fletcher. Yn ddiweddar, Dr Ruth Larsen oedd arholwr allanol doethuriaeth Bethan Scorey. Mae'r llyfr [ar gael gan Wasg Prifysgol Yale](#).

Yn olaf, llongyfarchiadau mawr i gyfaill hirdymor Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru, Dr Miranda Kaufmann, ar gyhoeddi ei llyfr y bu disgwyl eiddgar amdano *Heiresses: Marriage, Inheritance and Caribbean Slavery*, sydd [ar gael i'w brynu gan Oneworld](#).

Pennant's Welsh links, influences and legacies. The book is [available to purchase from the University of Wales Press](#). Llongyfarchiadau Ffion!

Prof. Lloyd Bowen has made another important contribution to the historiography of early modern Wales with the publication of *The Trials of Edward Vaughan: Law, Civil War and Gentry Faction in Seventeenth-Century Britain, c.1596–1661*. The book centres on the Llwydiarth estate, and its contested inheritance, and provides fascinating insights into gentry society and culture in seventeenth-century Montgomeryshire. The book is Open Access and [available for purchase from the University of Wales Press](#).

Dr David Stephenson's *Heirs to the Princes: The Welsh Administrative Elite, from the Edwardian Conquest to the Black Death* promises to further enrich our understanding of the office-holding careers, military leadership and political world of the Welsh gentry during the later medieval period, tracing the administration of local Welsh communities from the Age of the Princes through to post-conquest Wales and revolt of Owain Glyndŵr. The book is [available from the University of Wales Press](#).

We are also delighted to see the launch of *Mistress: A History of Women and their Country Houses*, authored by Ruth Larsen and Anthony Fletcher. Dr Ruth Larsen was recently external examiner for Bethan Scorey's PhD. The book is [available from Yale University Press](#).

Finally, we offer our huge congratulations to long-time friend of ISWE, Dr Miranda Kaufmann on the publication of her eagerly anticipated *Heiresses: Marriage, Inheritance and Caribbean Slavery*, which is [available to purchase from Oneworld](#).

Cymuned ac Ymgysylltu

Community and Engagement

Archwilio Hanes a Dyfodol Dyffryn Ogwen mewn Gweithdai Cymunedol

History and Future of Dyffryn Ogwen Explored in Community Workshops

Yn gynharach eleni, cafodd Alex Ioannou, sy'n ymgeiso am ddoethuriaeth gyda Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru, grant o Gronfa Gymunedol fewnol Prifysgol Bangor i gynnal cyfres o Sesiynau Rhannu Gwybodaeth Gymunedol ym Methesda, Mynydd Llandygai, a Thregarth fel rhan o'r project '[Newid Eryri](#)' sydd ar y gweill ar hyn o bryd. Mae'r project, sy'n adeiladu ar y sylfeini a osodwyd gan ymchwil doethuriaeth Alex, yn fenter ddwys i feithrin cysylltiadau cymunedol a sgysiau am newid tirwedd, hunaniaeth ddiwylliannol, ac argyfyngau amgylcheddol yn Nyffryn Ogwen, yn ogystal â gweledigaethau ar gyfer y dyfodol ar ardal.

Roedd y sesiynau 'galw heibio', a gynlluniwyd ar y cyd â Phartneriaeth Ogwen, yn gwahodd aelodau'r cyhoedd i bori drwy archifau sy'n gysylltiedig â'u hanes lleol, gyda gweithgareddau cwbl ddwyieithog lle gallai cyfranogwyr fyfrio ar bryderon lleol craidd, ymateb iddynt, a chodi cwestiynau amdanynt, gan gynnwys pynciau fel newid hinsawdd, tai, cyflogaeth, bioamrywiaeth, twristiaeth, a'r iaith Gymraeg. Gwahoddwyd cyfranogwyr hefyd i ddod â'u casgliadau treftadaeth teuluol eu hunain - yn bapurau, lluniau a chreiriau. Gallwch ddarllen mwy am lwyddiant y sesiynau hyn yn ein [postiad blog diweddar](#).

Ym mis Awst, defnyddiwyd y sylwadau amhrisiadwy a gasglwyd o'r Sesiynau Rhannu Gwybodaeth Gymunedol mewn sesiwn ysgrifennu creadigol a gynhaliwyd gan y grŵp Llên Mewn Lle. Caiff yr ymatebion creadigol a chymunedol hyn eu cyflwyno a'u perfformio mewn digwyddiad dathlu diwedd project yn hydref 2025. Mwy o fanylion yn fuan.

Archwilio Effeithiau Deddf Cyfraith Eiddo 1925 mewn Cynhadledd Canmlwyddiant

Ym mis Medi roeddem wrth ein bodd yn cael ein cynrychioli mewn cynhadledd fawreddog a gynhaliwyd ym Mhrifysgol Caergrawnt i ddathlu 100 mlynedd o Ddeddf Cyfraith Eiddo 1925.

Gwelodd y cyfnod 1922-1925 basio cyfres o ddeddfau arloesol a ailddiffiniodd cyfraith eiddo Lloegr. Mae Deddf Cyfraith Eiddo, Deddf Ymddiriedolwyr, Deddf Tir Setledig, Deddf Gweinyddu Ystadau, Deddf Cofrestru Tir, a Deddf Pridiannau Tir 1925 gyda'i gilydd yn nodi gweledigaeth newydd ar gyfer sut y byddai hawliau tir, ymddiriedolaethau, etifeddiaeth, a chofrestru tir yn gweithio. Deddf Cyfraith Eiddo 1925 yw'r statud allweddol ar gyfer cyfraith tir yng Nghymru a Lloegr o hyd.

Fel rhan o'r trafodion, traddododd Dr J. Gwilym Owen a Peter Foden bapur yn dwyn y teitl 'The impact of the Law of Property Legislation on Manors and Manorial Records in England and Wales'.

Cyfarwyddwr ISWE yn Mynychu Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol Tai Hanesyddol Cymru

Ym mis Mehefin, cafodd Dr Shaun Evans yr anrhydedd o dreulio diwrnod yn hyfyrdwch Glyn Cywarch, Talsarnau, fel gwestai Y Gymdeithas Tai Hanesyddol ar gyfer eu Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol yng Nghymru.

Mae Glyn Cywarch yn enghraifft odidog o dŷ 'system uned' Cymreig o ddechrau'r ail ganrif ar bymtheg, yn cynnwys dwy annedd gysylltiedig. Dyma breswylfa hynafol teulu'r Wynniaid, ac mae'n cynnwys rhai arddangosfeydd gwych o herodraeth Gymreig mewn gwaith plastr. Etifeddwyd y tŷ yn ddiweddarach trwy briodas gan deulu Ormsby Gore, a'i ddal ynghyd ag ystâd Brogyntyn. Mae'n parhau i fod yn breswylfa i'r Arglwydd Harlech.

Yn rhan o'r Cyfarfod Blynnyddol Cyffredinol, trafododd yr Arglwydd Harlech presennol ei ymdrechion diweddar i

Earlier this year ISWE doctoral candidate Alex Ioannou obtained a grant from the internal Bangor University Community Fund to run a series of Community Knowledge Sharing Sessions in Bethesda, Mynydd Llandygai, and Tregarth as part of the ongoing '[Newid Eryri](#)' project. The project, which builds upon the foundations laid by Alex's doctoral research, represents a profound initiative to foster community connections and conversations about landscape change, cultural identity, environmental crises in Dyffryn Ogwen, as well as future visions for the area.

The 'drop-in' sessions, co-designed with Partneriaeth Ogwen, invited members of the public to engage with archives related to their local history, with fully bilingual activities where participants could reflect on, respond to, and raise questions about core local concerns, including subjects such as climate change, housing, employment, biodiversity, tourism, and the Welsh language. Participants were also invited to bring along their own family heritage collections, from papers and photographs to artefacts. You can read more about the success of these sessions in our [recent blog post](#).

In August, the invaluable insights collated from the Community Knowledge Sharing Sessions fed into a creative writing session held by the Llên Mewn Lle group. Their community-informed creative responses will be presented and performed in a celebratory end-of-project event in autumn 2025, with more details to follow soon.

Impacts of 1925 Law of Property Legislation Explored at Centenary Conference

In September we were delighted to be represented at a prestigious conference held at the University of Cambridge celebrating 100 years of the 1925 Law of Property Legislation.

The period 1922-1925 saw a series of groundbreaking legislative enactments which reframed English property law. The Law of Property Act, Trustee Act, Settled Land Act, Administration of Estates Act, Land Registration Act, and the Land Charges Act 1925 together set out a new vision for how rights in land, trusts, inheritance, and land registration would work. The Law of Property Act 1925 remains the key statute for land law in England and Wales.

As part of the proceedings, Dr J. Gwilym Owen and Peter Foden delivered a paper on 'The impact of the Law of Property Legislation on Manors and Manorial Records in England and Wales'.

ISWE Director Attends Historic Houses Wales AGM

In June Dr Shaun Evans was honoured to spend a day at the wonderful Glyn Cywarch, Talsarnau, as guest of the Historic Houses Association for their Wales AGM.

Glyn is a brilliant early-17th century example of a Welsh 'unit system' house, comprising two linked dwellings. The ancestral residence of the Wynn family, it features some wonderful displays of Welsh heraldry in plasterwork. Later inherited through marriage by the Ormsby Gore family, and held together with the Brogyntyn estate, it remains the residence of Lord Harlech.

As part of the AGM, the present Lord Harlech discussed his recent endeavours to save the house. By 2016 part of the building was verging on dereliction. He explained the difficult decision to sell the historic contents of the house (rather than the surrounding agricultural estate) in order to fund the restoration. The house is now secure for the next generation – sympathetically restored with environmental sustainability built in, an exciting outlook

achub y tŷ. Erbyn 2016 roedd rhan o'r adeilad ar fin mynd yn adfail. Eglurodd y penderfyniad anodd i werthu cynnwys hanesyddol y tŷ (yn hytrach na'r ystâd amaethyddol o'i gwmpas) er mwyn ariannu'r gwaith adfer. Mae'r tŷ bellach yn ddiogel ar gyfer y genhedlaeth nesaf – wedi'i adfer yn dringar gyda chynaliadwyedd amgylcheddol mewn golwg. Mae'r rhagolygon yn gyffrous ar gyfer ymgysylltu cymunedol ac adfywio economaidd lleol.

Dyfarnwyd Gwobr Adfer Tai Hanesyddol 2024 i Glyn Cywarch yn y digwyddiad.

Darlith Cymdeithas Hynafiaethau Cymru yn Archwilio Tai Hanesyddol Gogledd Cymru

Ym mis Gorffennaf roedd Dr Shaun Evans wrth ei fodd yn annerch Cymdeithas Hynafiaethau Cymru fel rhan o'r Cyfarfod Haf gwyb yn archwilio tai a gerddi hanesyddol gogledd Cymru. Siaradodd Shaun am dai teulu'r Mostyn o safbwynt llinach, etifeddiaeth a bonedd - ac efaith y rhain ar y dirwedd. Roedd hefyd yn gyfle gwyb i amlinellu gwaith ac amcanion ehangach Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru i aelodau un o sefydliadau diwylliannol mwyaf uchel eu parch Cymru.

Rhannu Gwybodaeth: Cynadleddau a Chymunedau

Cofnod [blog diweddar ar ein gwefan](#) yn amlinellu rhai o'r papurau a'r sgyrsiau a draddodwyd gan aelodau o garfan ddoethurol a graddedigion doethurol ffyniannus Sefydliad Ymchwil Ystadau Cymru dros y misoedd diwethaf. Rydym yn hynod falch o fod wedi cael ein cynrychioli mewn cynadleddau fel Cynhadledd Ôl-radd Hanes Cymru ym Mhrifysgol Caerdydd; Cynhadledd Flynyddol Cymdeithas Ysgrifennu Saesneg Cymru yng Ngregynog; a chynhadledd flynyddol ein cyfeillion, y Ganolfan ar gyfer Astudio Tai ac Ystadau Hanesyddol Iwerddon ym Mhrifysgol Maynooth. Rydym hefyd yn edrych ymlaen at gael ein cynrychioli yng Nghynhadledd flynyddol Archif Menywod Cymru yn Aberystwyth ym mis Hydref eleni.

Fodd bynnag, yn ogystal ag annog ein hymchwilyr doethuriaeth i gyflwyno papurau i gynadleddau academiaidd, rydym hefyd yn eu hannog i rannu eu hymchwil gyda chymdeithasau hanesyddol a grwpiau treftadaeth y tu hwnt i faes y byd academiaidd. Mae aelodau o'n carfan wedi cyflwyno sgyrsiau ledled Cymru o Benrhyn Gŵyr i Wrecsam, ac maen nhw hyd yn oed wedi trefnu digwyddiadau cymunedol ym Mangor.

for community engagement and local economic regeneration.

Glyn Cywarch was awarded the 2024 Historic House Restoration Award at the event.

Cambrians Lecture Explores Historic Houses of North Wales

In July Dr Shaun Evans was delighted to address the Cambrian Archaeological Association as part of their wonderful Summer Meeting exploring the historic houses and gardens of north Wales. Shaun talked about the houses of the Mostyn family through the prisms of ancestry, inheritance and gentility in the landscape. It also provided a welcome opportunity to outline the broader work and objectives of ISWE to the membership of one of Wales's most esteemed cultural organisations.

Sharing Knowledge: Conferences and Communities

A [recent blog post on our website](#) outlines some of the papers and talks delivered by members of ISWE's thriving doctoral and doctoral graduate cohort over recent months. We are extremely proud to have been represented at conferences such as the Welsh History Postgraduate Conference in Cardiff University; the Annual Conference of the Association for Welsh Writing in English at Gregynog; and the annual conference of our friends the Centre for the Study of Historic Irish Houses and Estates at Maynooth University. We are also looking forward to being represented at the annual Women's Archive Wales Conference at Aberystwyth this October.

However, as well as encouraging our doctoral researchers to submit papers to academic conferences, we also encourage them to share their research with historical societies and heritage groups beyond the realm of academia. Members of our cohort have delivered talks all over Wales from Gower to Wrexham, and have even organised community events in Bangor.

Digwyddiadau i ddod

Forthcoming Events

Dydd Iau, 23 Tachwedd 2025

Lansiad Llyfr

Dr Shaun Evans mewn sgwrs gyda Dr Lowri Ann Rees |
Dr Shaun Evans in conversation with Dr Lowri Ann Rees
– Coming of Age Celebrations on Welsh Landed Estates

5.30pm, Darlithfa 2, Prif Adeilad Y Celfyddydau

...

Dydd Mercher, 12 Tachwedd 2025

**Darlith Flynyddol Archifau a Chasgliadau Arbennig
Prifysgol Bangor**

**Alex Ioannou – Amser(au) heriol: Archwilio sut rydym
yn llunio gorffennol a dyfodol Eryri trwy gyfnewid
diwylliant materol**

Am wybodaeth lawn am y digwyddiad [cliciwch yma](#).

...

Dydd Mawrth, 25 Tachwedd 2025

Seminar Ymchwil

Dr Gareth Huws – Teach Môr, Plasty, Mansion: A
consideration of two Welsh-Irish Estates

5.30pm, Darlithfa 3, Prif Adeilad Y Celfyddydau

...

Dydd Mercher, 3 Rhagfyr 2025

Seminar Ymchwil

Peter Sandford (UHI) – The Tithe War in North and
South-West Wales 1886-1895

2pm, Room TBC

Thursday, 23 October 2025

Book Launch

Dr Shaun Evans mewn sgwrs gyda Dr Lowri Ann Rees |
Dr Shaun Evans in conversation with Dr Lowri Ann Rees
– Coming of Age Celebrations on Welsh Landed Estates

5.30pm, Lecture Room 2, Main Arts, Bangor University

...

Wednesday, 12 November 2025

**Bangor University Archives and Special Collections
Annual Lecture**

Alex Ioannou – Challenging time(s): Exploring how we
shape the past and future of Eryri through the exchange
of material culture

[Click here](#) for full event information.

...

Tuesday, 25 November 2025

Research Seminar

Dr Gareth Huws – Teach Môr, Plasty, Mansion: A
consideration of two Welsh-Irish Estates

5.30pm, Lecture Room 3, Main Arts

...

Wednesday, 3 December 2025

Research Seminar

Peter Sandford (UHI) – The Tithe War in North and
South-West Wales 1886-1895

2pm, Room TBC

**Dilynwch ni ar y
Cyfryngau Cymdeithasol**

**Follow ISWE on Social
Media**

Am bostiadau rheolaidd ar hanes, archifau a thai gwledig Cymru, dilynwch ni ar [Facebook](#), [Instagram](#) a [Bluesky](#).

For regular posts on Welsh history, archives and country houses, follow us on [Facebook](#), [Instagram](#) and [Bluesky](#).

PRIFYSGOL
BANGOR
UNIVERSITY

Mae croeso i chi gysylltu gyda'r Brifysgol yn Gymraeg neu Saesneg
You are welcome to contact the University in Welsh or English
Elusen Gofrestredig / Registered Charity No. 1141565

[Privacy Policy](#) | [Unsubscribe](#)

[Bangor University](#)

Ffordd y Coleg Bangor LL57 2DG